

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 4

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and erro

FARG‘ONA VODIYSI O‘QUVCHILARIDA HUQUQIY VA EKOLOGIK MADANIYATNI UYG‘UN RIVOJLANTIRISH ASOSLARI

Qo‘qon davlat universiteti
ijtimoiy-gumanitar fanlarni
o‘qitish metodikasi (huquq ta‘limi)
yo‘nalishi 1-bosqich magistranti
Ablakimov Bekzodjon G‘ayratjon o‘g‘li

Annotatsiya

Maqolada Farg‘ona vodiysi o‘quvchilarida huquqiy va ekologik madaniyatni uyg‘un rivojlantirishning nazariy hamda metodik asoslari tadqiq etiladi. Tadqiqot jarayonida integratsiyalashgan yondashuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar va hududiy xususiyatlarning o‘quvchilar tarbiyasiga ta‘siri tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, fanlararo integratsiya va interaktiv metodlardan foydalanish o‘quvchilarda ekologik ong va huquqiy savodxonlikni samarali shakllantiradi.

Kalit so‘zlar: huquqiy madaniyat, ekologik madaniyat, integratsiya, pedagogik texnologiya, ekologik ta‘lim, huquqiy tarbiya, Farg‘ona vodiysi.

Kirish Bugungi kunda global ekologik muammolar va huquqiy madaniyatning yetarli darajada shakllanmaganligi jamiyat taraqqiyotiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, yosh avlodni ekologik jihatdan ongli va huquqiy bilimlarga ega shaxs sifatida tarbiyalash dolzarb vazifa hisoblanadi. Farg‘ona vodiysi hududi aholining yuqori zichligi, sanoat va qishloq xo‘jaligi faoliyatining rivojlanganligi bilan ajralib turadi. Bu esa ekologik muammolarni kuchaytiruvchi omillardan biri hisoblanadi. Shu sababli mazkur hudud o‘quvchilarida huquqiy va ekologik madaniyatni uyg‘un rivojlantirish muhim ilmiy-pedagogik masala sifatida o‘rganiladi.

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, huquqiy madaniyat va ekologik ta‘lim masalalari alohida yo‘nalishlarda keng o‘rganilgan.¹⁰ Biroq ularni integratsiyalashgan holda rivojlantirish masalasi yetarlicha tadqiq etilmagan. Ekologik ta‘lim konsepsiyasida shaxsning tabiatga ongli munosabatini shakllantirish muhim deb qaraladi. Huquqiy tarbiya esa shaxsning qonunlarga hurmatini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy tadqiqotlarda bu ikki yo‘nalishni uyg‘unlashtirish zarurligi ta‘kidlanmoqda.

Farg‘ona vodiysi O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan eng faol

¹⁰ Yo‘ldoshev J., Pedagogika nazariyasi va amaliyoti

hududlaridan biri bo'lib, aholining yuqori zichligi, sanoat va qishloq xo'jaligi faoliyatining kengligi bilan ajralib turadi.¹¹ Mazkur omillar hududda ekologik muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo'lib, bu esa yosh avlodni ekologik va huquqiy jihatdan ongli qilib tarbiyalash zaruratini kuchaytiradi. Shu nuqtai nazardan, o'quvchilarda huquqiy va ekologik madaniyatni uyg'un rivojlantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Huquqiy madaniyat shaxsning qonunlarni bilishi, ularga rioya qilishi hamda huquqiy ong va huquqiy xulq-atvorning shakllanganlik darajasini ifodalaydi. Ekologik madaniyat esa insonning tabiatga ongli, ehtiyotkor va mas'uliyatli munosabatini, ekologik bilim, ko'nikma va qadriyatlarning majmuini o'z ichiga oladi. Ushbu ikki tushuncha o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ekologik muammolarni hal etishda huquqiy bilim va qonunlarga amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, huquqiy va ekologik madaniyatni alohida-alohida shakllantirish kutilgan natijani bermaydi. Ularni integratsiyalashgan holda rivojlantirish o'quvchilarda tizimli fikrlashni, ijtimoiy mas'uliyatni va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim jarayonida fanlararo yondashuv muhim o'rin tutadi. Xususan, biologiya, geografiya va huquq fanlari o'rtasidagi bog'liqlik orqali o'quvchilarga ekologik muammolar va ularning huquqiy asoslari haqida kompleks bilim berish mumkin. Metodik jihatdan qaralganda, o'quvchilarda mazkur madaniyatlarni shakllantirishda interaktiv va innovatsion pedagogik texnologiyalar samarali hisoblanadi. Jumladan, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish (case-study), bahs-munozaralar, rol o'ynash metodlari o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Masalan, ekologik muammolar bo'yicha sud jarayonlarini modellashtirish orqali o'quvchilar nafaqat muammoni anglaydi, balki uni huquqiy jihatdan baholashni ham o'rganadi. Shuningdek, loyihaviy faoliyat muhim ahamiyatga ega bo'lib, u o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi. "Yashil maktab", "Toza hudud" kabi loyihalar orqali o'quvchilar atrof-muhitni muhofaza qilishga bevosita jalb etiladi. Bu esa ularda ekologik mas'uliyat hissini shakllantiradi. Farg'ona vodiysi sharoitida ta'lim jarayonini tashkil etishda hududiy xususiyatlarni hisobga olish muhimdir. Hududda mavjud ekologik muammolar — havo ifloslanishi, suv resurslarining cheklanganligi, chiqindilar bilan bog'liq muammolar o'quv jarayoniga integratsiya qilinishi zarur. Bu o'quvchilarning real hayotiy muammolarni tushunishiga va ularni hal etishga faol ishtirok etishiga yordam beradi.

Tadqiqot metodlari sifatida pedagogik kuzatuv, so'rovnoma, test, tajriba-sinov ishlari hamda statistik tahlil usullaridan foydalanish mazkur jarayonning

¹¹ Xolmurodov R. Ekologik ta'lim asoslari. Darslik

samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Olingan natijalar asosida o‘quvchilarda huquqiy savodxonlik va ekologik ong darajasining oshishi kuzatiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Farg‘ona vodiysi o‘quvchilarida huquqiy va ekologik madaniyatni uyg‘un rivojlantirish ta‘lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun integratsiyalashgan yondashuv, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va hududiy xususiyatlarni hisobga olish zarur. Natijada jamiyatda ekologik barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiluvchi, huquqiy ongli va faol fuqarolar shakllanadi. Farg‘ona vodiysi o‘quvchilarida huquqiy va ekologik madaniyatni uyg‘un rivojlantirish ta‘lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Tadqiqot natijalari integratsiyalashgan yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda: maxsus o‘quv dasturlarini ishlab chiqish; pedagoglar malakasini oshirish; innovatsion metodlarni keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 62-modda.
Fuqarolar atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lishga majburdirlar¹²

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonun.
3. “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonun.
4. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch.
5. Yo‘ldoshev J., Pedagogika nazariyasi va amaliyoti.
6. Xolmurodov R. Ekologik ta‘lim asoslari.
7. UNESCO. Education for Sustainable Development (ESD) framework.

¹² O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.

